

NORGES HØYESTERETT

Den 29. juni 2010 avsa Høyesterett dom i

HR-2010-01126-A, (sak nr. 2010/408), straffesak, anke over dom,

A (advokat Cecilie Schjætvet – til prøve)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Katharina Rise)

STEMMEGIVNING :

- (1) Dommer **Indreberg**: Saken gjelder rekkevidden av straffeloven § 390 a om krenkelse av en annens fred.
- (2) Statsadvokatene i Oslo tok 1. februar 2008 ut tiltale mot A for overtredelse av

”Straffeloven § 390 a
for ved skremmende eller plagsom opptreden eller annen hensynsløs atferd å ha krenket en annens fred

Grunnlag:

Fra forskjellige steder i Oslo, daglig i tidsrommet lørdag 30. juni 2007 til mandag 6. august 2007, og ti ganger i tidsrommet tirsdag 7. august til onsdag 5. september 2007, sendte hun tekstmeldinger til B i Utlendingsnemnden med blant annet følgende innhold: ’Vi vil ikke gi oss. Vi vil holde deg ansvarlig. Denne saken kommer til å få konsekvenser for deg.’”

- (3) Ved Oslo tingretts dom 14. mai 2009 ble A frifunnet. Tingretten kom til at forholdet ikke var straffbart. Påtalemyndigheten anket til Borgarting lagmannsrett, som 25. januar 2010 avsa dom med slik domsslutning:

- ”1. A, født 15. september 1981, dømmes for overtredelse av straffeloven § 390 a til en bot på 10 000 – titusen – kroner, subsidiært fengsel i 15 – femten – dager. I den subsidiære fengselsstraffen fragår 1 – én – dag for utholdt varetekt.
2. A dømmes til å tåle inndragning av én stk. Sony Ericsson Cyber-Shot mobiltelefon, jf. straffeloven § 35 annet ledd.”

- (4) A anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjaldt lovanvendelsen under skyldspørsmålet og saksbehandlingen. Høyesteretts ankeutvalg besluttet 22. april 2010 å tillate anken over lovanvendelsen fremmet, men ikke anken over saksbehandlingen.

- (5) *Jeg er kommet til at anken ikke fører fram.*

- (6) Den første tekstmeldingen ble sendt 30. juni 2007, foranlediget av at norske myndigheter da begynte å sende en del afghanere som hadde fått avslag på sine asylsøknader, tilbake til Afghanistan. Forut for dette hadde støttegrupper, politikere, organisasjoner og enkeltpersoner engasjert seg mot utsendelse til Afghanistan. Blant annet hadde en stor gruppe afghanere marsjert fra Trondheim til Oslo for å demonstrere mot utsendelse.

- (7) A var tilknyttet Støttenettverket for afghanske flyktninger. Mottakeren av meldingene, B, var direktør i Utlendingsnemnda. Direktøren avgjør ikke asylsøknader, men kan, i samråd med gruppen av nemndsledere, bestemme at iverksettelse av vedtak som innebærer at utlendinger må forlate riket, skal utsettes.

- (8) Meldingen som ble sendt 30. juni 2007, lød:

”Vi kommer til å følge med på hvordan afghanerne som du sendte ut i dag kommer til å få det. Skulle noe skje med dem vil vi holde deg personlig ansvarlig. Med hilsen A og C.”

- (9) Etter dette sendte A tekstmeldinger til B hver dag fram til 6. august, og deretter ti meldinger fram til 5. september 2007. I alt er det tale om 46 meldinger. Samtlige er gjengitt i tingrettens dom – her gjengis bare et utvalg:

9. juli kl. 1920:

”Det er krig i Afghanistan. Muligheten for guttene som du sendte tilbake er veldig begrensa. Kanskje de må bli soldater for en av de mange sidene i denne krigen. Du gjør dem til mordere når alt de ber om er fred. Jeg holder deg personlig ansvarlig hvis noe skjer med dem. A”

13. juli kl. 2211:

”Krigsherrene som våre venner flyktet fra sitter igjen ved makten i Afghanistan. Du har sendt dem tilbake til sine mordere. Hvis noe skjer med våre venner holder jeg deg personlig ansvarlig. A”

14. juli kl. 1452:

”Er du virkelig sikker på at informasjonen om tryggheten i områdene du sender folk tilbake til er riktig? Hvor kommer denne informasjonen EGENTLIG fra? Vi holder deg personlig ansvarlig hvis det skjer noe med våre venner i Kabul. A”

20. juli kl. 1751:

”Hvordan klarer du å leve med de avgjørelsene du tar hver dag? Å sende folk tilbake til krig og utrygghet? Tenker du aldri på dem? Når du ser deg i speilet eller når du legger deg om kvelden? Jeg tenker på dem hver dag. Vi vil holde deg ansvarlig hvis det skjer noe med våre venner. A”

21. juli kl. 2254:

”Hvis det skjer noe med våre venner i Kabul holder vi deg personlig ansvarlig. A”

23. juli kl. 1415:

”Hvorfor leter dere etter løgn og ikke etter sannhet? Hvorfor tror dere ikke på folk? Hvorfor kommer ikke tvilen flyktingene til gode? Det er ikke kriminelt å flykte. Å sende folk tilbake til krig er kriminelt. Det bryter med menneskerettighetene. Skjer det noe med våre venner i Kabul vil vi holde deg personlig ansvarlig. A”

25. juli kl. 1704:

”Om litt blir vennene våre i Kabul satt på gata. De vet ikke hva de skal gjøre etter det. Det er for farlig for dem å reise til hjemstedene. De vet ikke hvor familiene deres er. Det er du som har satt dem i denne situasjonen. Det er ditt ansvar hvis noe skjer med dem. Vi vil følge med. A”

27. juli kl. 1248:

”B du har et hjerte av stein. Hva er det du forsvarer? En umenneskelig flyktingepolitikk. Du knuser rettigheter, drømmer og liv hver dag. Hvor lenge vil du være bøddel? Eller gjør du jobben din med glede? Hvordan holder du ut, å vite at de sender folk tilbake til krig? At de kan bli drept når som helst? At du setter dem i fare? At deres sak ikke har fått en rettferdig behandling i Norge? Du vet. Og vi vil holde deg ansvarlig. A”

4. august kl. 1651:

”Vi vil ikke gi oss. Vi vil holde deg ansvarlig. Denne saken vil få konsekvenser for deg. A”

5. august kl. 2352:

”At Norge gir beskyttelse til de som trenger det er en stor løgn. Vi følger med på hva som skjer med våre venner som føler konsekvensene av denne løggen. Og løgneren vil vi holde ansvarlig. A”

30. august kl. 1512:

”Du har gjort store feil. Som vi vil holde deg ansvarlig for. For vennene våre har det jævlig. Pga dine avgjørelser. A”

5. september kl. 2318:

”Vedtaket fra stornemnda skal faktisk følges. Du har ingen rett til å sette deg eller UNE over dette. Vi følger med. Og vil holde deg ansvarlig. A”

”Våre venner som du kidnappet og sendte tilbake til krig er i stor fare. Hvis noe skjer med dem vil vi holde deg personlig ansvarlig. A”

- (10) Som det fremgår, gir meldingene uttrykk for avsenderens syn på utsendelsene og på Bs ansvar for dem. Det gjøres i alle meldingene oppmerksom på at B vil bli holdt personlig ansvarlig hvis noe skjer med de utsendte afghanerne. De fleste meldingene er sendt på dagtid, men en del er sendt om ettermiddagen eller sent på kvelden. De er sendt til Bs tjenestetelefon. Telefonnummeret var publisert på Utlendingsnemndas hjemmeside, der B sto oppgitt som kontaktperson. Meldingene er underskrevet med fornavn. De er sendt fra As telefon.

- (11) Spørsmålet er om dette omfattes av straffeloven § 390 a første ledd, som lyder:

”Den som ved skremmende eller plagsom opptreden eller annen hensynsløs atferd krenker en annens fred eller som medvirker hertil straffes med bøter eller fengsel inntil 2 år.”

- (12) Bestemmelsen kom inn i straffeloven ved lov 3. juni 1955 nr. 2, etter at Høyesteretts kjennelse i Rt. 1952 side 989 hadde avdekket at det ikke fantes lovhjemmel for å straffe telefonsjikaner. I proposisjonen om bestemmelsen sluttet departementet seg til et lovforslag med motiver fra Straffelovrådet – som også ble gjengitt samme sted, se Ot.prp. nr. 41 (1954) side 20 til 25. Straffelovrådet uttrykte her blant annet følgende:

”Kravet om at adferden skal være ”hensynsløs” gjelder også den plagsomme eller skremmende opptreden og medfører at dagliglivets små krenkelser faller utenfor straffebudet. Hensynsløs er en ganske sterk karakteristikk og vil iallfall som oftest forutsette at adferden helt klart er moralsk forkastelig. Avgjørelsen må foretas konkret, og omstendigheter som tid, sted og fornærmedes individuelle forhold vil få betydning ved bedømmelsen. Det skal mindre til for å karakterisere en plagsom opptreden som hensynsløs dersom den finner sted om natten enn om dagen, eller dersom den foretas overfor særlig sårbare personer, for eksempel gamle og svakelige, enn ovenfor unge og friske.

Inn under uttrykket ”plagsom opptreden” går for eksempel sjikanøse telefonoppringninger. En enkelt sjikanøs oppringning vil i alminnelighet ikke rammes. Men gjentar de sjikanøse forstyrrelsene seg, vil forholdet lett stille seg annerledes. Av betydning vil det selvsagt være hva sjikanen for øvrig består i. Jo mer sårende eller brysom forstyrrelsen er, desto færre behøver de sjikanøse oppringninger være for at handlingen skal rammes av bestemmelsen. ...

Stadige sjikanøse skriftlige henvendelser vil også kunne komme inn under bestemmelsen ...”

- (13) Under henvisning til dette har A fremholdt at det må foretas en konkret helhetsvurdering hvor det må legges vekt på at hennes motiv for å sende tekstmeldingene var aktverdig, fornærmedes stilling som toppleder i staten og hensynet til ytringsfriheten. Konklusjonen må da bli at As handlemåte ikke var hensynsløs, og dermed ikke straffbar. Påtalemyndigheten har særlig fremhevet det samlede trykket av meldingene for

fornærmede, at meldingene var egnet til å skape utrygghet, og at hensynet til ytringsfriheten her kommer i bakgrunnen.

- (14) Jeg er enig med A i at det ved bedømmelsen av om dette forholdet omfattes av straffeloven § 390 a, må foretas en konkret helhetsvurdering. Jeg er heller ikke i tvil om at meldingene ble sendt ut fra et sterkt engasjement for de afghanske asylsøkerne og i frustrasjon over norsk flyktningepolitikk i denne saken. Jeg er imidlertid ikke enig med A i at dette utelukker at handlingen omfattes av straffeloven § 390 a. Selv om de handlinger som rammes av bestemmelsen, ofte vil ha et element av hevn, ondsinnethet eller ren sjikane, kan det ikke være et vilkår.
- (15) Slik jeg ser det, kunne en enkelt, eller noen få, av disse meldingene i utgangspunktet ikke gitt grunnlag for strafforfølgelse. Men det store antallet meldinger, sendt daglig over et lengre tidsrom, gjør at saken kommer i en annen stilling – slik også Straffelovrådet peker på når det gjelder sjikanøse telefonoppringninger og brev. En del av meldingene er også sendt sent på kvelden. Den vedvarende påpekningen av at B vil bli holdt personlig ansvarlig av avsenderen, men også av et ukjent ”vi”, er dessuten egnet til å skape utrygghet hos mottakeren – noe det også gjorde. Alt dette taler etter mitt syn for at karakteristikken hensynsløs atferd er treffende.
- (16) Spørsmålet blir da om det er forhold ved fornærmede som tilsier at handlingene likevel ikke omfattes av straffebudet.
- (17) Direktøren for Utlendingsnemnda tilhører ikke en sårbar gruppe. Som andre toppledere må han tåle kritikk og mishagsytringer. Men det går en grense. Også personer i slike stillinger har behov for vern mot plagsom opptreden som krenker deres fred.
- (18) A har pekt på at B selv har invitert til henvendelser, dels ved at han var oppgitt som kontaktperson, med telefonnummer, på Utlendingsnemndas hjemmeside, dels ved at han offentlig har gitt uttrykk for at han er positiv til innspill fra politikere og andre. Jeg kan ikke se at dette har særlig betydning. Daglige tekstmeldinger av den typen og over det tidsrom som det her er tale om, ligger klart utenfor det B har invitert til. Jeg ser det heller ikke som formildende at meldingene er sendt til den telefonen B bruker i arbeidssammenheng. Direktøren for Utlendingsnemnda må være tilgjengelig, og B kunne derfor vanskelig slå av den telefonen A sendte meldingene til.
- (19) Min vurdering så langt er at straffeloven § 390 a er overtrådt. Domfellelse etter straffeloven § 390 a kan imidlertid ikke skje dersom dette utgjør et utillatelig inngrep i ytringsfriheten, og A gjør gjeldende at det er tilfelle. Hun anfører at et slikt inngrep ikke er nødvendig i et demokratisk samfunn, og dermed i strid med den europeiske menneskerettskonvensjonen, EMK, artikkel 10, jf. artikkel 10 nr. 2.
- (20) A har først og fremst fremholdt at ytringene er fremsatt i aktverdig hensikt i en sak med allmenn interesse – hvor tidsperioden falt sammen med en langvarig demonstrasjon utenfor Jakobs kirke i Oslo. Den europeiske menneskerettsdomstol, EMD, krever at dette tas i betraktning ved avveiningen mellom beskyttelsen av privatlivet og ytringsfriheten.
- (21) I en slik vurdering har det etter As syn ikke betydning at andre kanaler for å gi uttrykk for hennes syn sto åpne, jf. EMDs dom 11. desember 2008 i saken TV Vest AS og Rogaland pensjonistparti mot Norge. Poenget i den saken var imidlertid at EMD anså at forbudet

mot politisk reklame på TV gjorde at Pensjonistpartiet fikk dårligere mulighet enn de store partiene til å få fram sitt politiske budskap – noe som ikke kunne kompenseres ved tilgangen til andre, mindre virkningsfulle medier. Dette har ingen overføringsverdi til vår sak, hvor det ikke er tale om å hindre A fra å bruke de mest mulig effektive medier for å få fram sitt budskap til allmennheten.

- (22) Videre har A, under henvisning til EMDs dom 25. november 1999 i saken Nilsen og Johnsen mot Norge, påpekt at B ved sin høye medieprofil – hans rolle i den offentlige debatt – måtte tåle mer enn andre. Også henvisningen til denne dommen treffer etter mitt syn på siden av saken. As tekstmeldinger var ikke en del av den offentlige debatten, men rettet mot B på hans telefon. Det at B har søkt å forklare og forsvare Utlendingsnemndas virksomhet i media, åpner ikke for daglige meldinger direkte til ham, slik det her er tale om.
- (23) Jeg kan for min del ikke se at vernet om yttringsfriheten, verken i EMK artikkel 10 eller i Grunnloven § 100, er til hinder for domfellelse etter § 390 a i dette tilfellet. A hadde full anledning til offentlig å ytre sin mening om hjemsendelsen av de afghanske asylsøkerne og om Bs rolle i dette – noe hun også gjorde. Men hun hadde ikke anledning til daglig å sende B personlige tekstmeldinger med et innhold som var egnet til å gjøre ham og hans familie utrygg. Mot dette er det nødvendig i et demokratisk samfunn å gripe inn.
- (24) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

- (25) Dommer **Møse:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (26) Dommer **Bårdsen:** Likeså.
- (27) Dommar **Utgård:** Det same.
- (28) Dommer **Coward:** Likeså.
- (29) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekrefte: